

**Słowniki dialektologiczny a słownik
etnolingwistyczny
(na przykładzie materiału polskiego)**

**Tarminiai žodynai ir etnolingvistiniai žodynai
(remiantis lenkų kalbos pavyzdžiu)**

Stanisława Niebrzegowska-Bartmińska
UMCS Lublin, Polska

Cechy wyróżniające słownika wg Stanisława Gajdy (wyodrębniane przez badacza w ramach 12 parametrów opisu gatunku):
Skiriamieji žodyno požymiai pagal Stanisławą Gajdą (tyrėjo išskirti pagal 12 žanro aprašymo parametru):

Ze względu na:

1. **charakter treści:** zawiera informacje, ew. informacje i dane;
2. **pełność ujęcia:** może to być ujęcie rozwinięte lub pełne;
3. **rozcłonkowanie: poziome i pionowe:** małe;
4. **formę podawczą:** opis;
5. **skonwencjonalizowanie:** duże, ew. średnie;
6. **ciągłość:** wyraźna;
7. **rozmiar:** średni lub mały;
8. **kody:** w zakresie **języka naturalnego** jest to kod teoretycznonaukowy lub popularnonaukowy; w zakresie **kodu pojęciowego** – niepełny lub uproszczony;
9. **prymarność/sekundarność:** prymarność/sekundarność;
10. **funkcje:** w zakresie funkcji informacyjnych – zarówno w zakresie funkcji informacyjnych, jak i dydaktycznych jest to funkcja humanistyczna;
11. **rozrywkowość/autoteliczność:** brak
12. **monolog:** tak

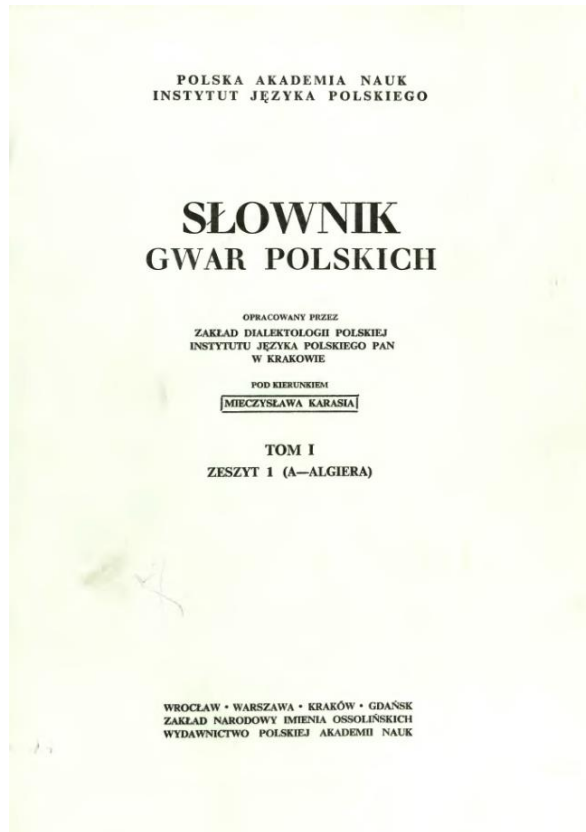
Pagal:

1. **turinio pobūdį:** jame yra informacijos, galbūt informacijos ir duomenų;
2. **aprašymo išsamumą:** tai gali būti išplėsta arba išsami informacija;
3. **pjūvį:** horizontalus ir vertikalus: mažas;
4. **pristatymo formą:** aprašymas;
5. **konvencionalizaciją:** didelė, galbūt vidutinė;
6. **tęstinumą:** aiškus;
7. **dydį:** vidutinis arba mažas;
8. **kodus:** natūralios kalbos požyriui - teoriniai arba mokslo populiarinimo; konceptualaus kodo požyriui - neišsamūs arba supaprastinti;
9. **pirminį / antrinį:** pirminis / antrinis;
10. **funkcijas:** informacinės funkcijos - tiek informacinės, tiek didaktinės funkcijos yra humanistinės;
11. **pramoginiškumą/autotetiškumą:** nėra
12. **monologą:** taip

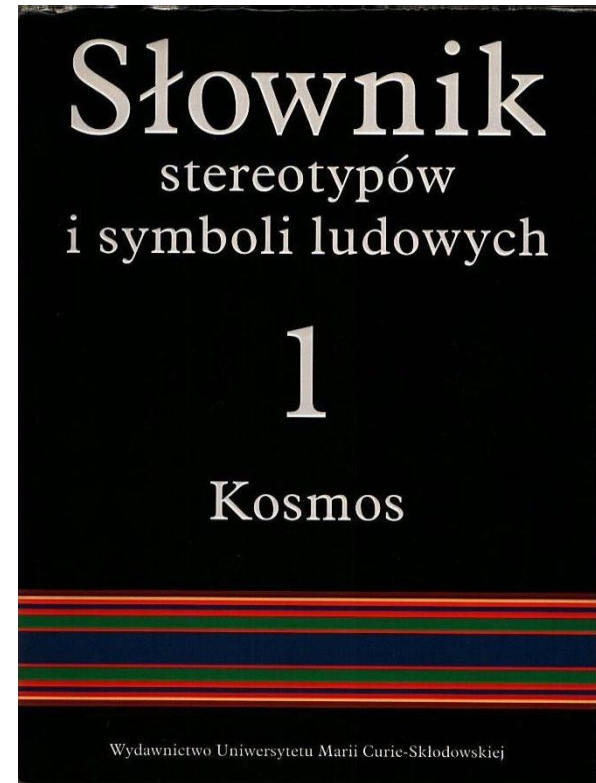
Cel wystąpienia:

Będę mówić o słownikach lingwistycznych prezentujących polską tradycję ludową, tj. język i kulturę. Skonfrontuję dwa typy słowników, które są poświęcone tradycji ludowej – dialektologiczne i etnolingwistyczne.

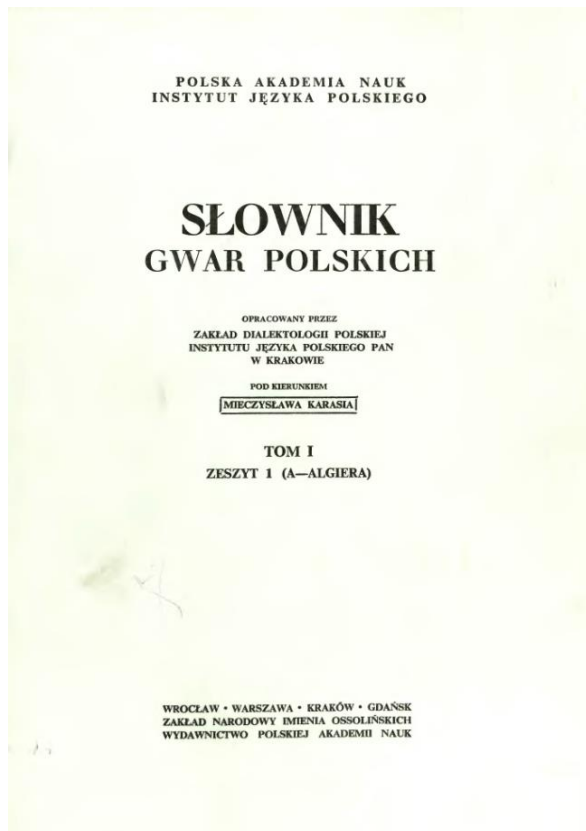
Słownik dialektologiczny

Słownik etnolingwistyczny

Pranešimo tikslas: Kalbėsiu apie lingvistinius žodynus, pristatančius lenkų liaudies tradiciją, t. y. kalbą ir kultūrą. Lyginsiu dviejų tipų žodynus, skirtus liaudies tradicijai - dialektologinį ir etnolingvistinį.

- Po wydaniu pierwszego tomu **SSiSL** w Lublinie i kolejnych tomów **SGP PAN** w Krakowie, powstały przesłanki do refleksji metanaukowej, nad przedmiotem, założeniami i metodami badań współczesnej dialektologii i etnolingwistyki.
- Išleidus pirmąjį SSiSL tomą Liubline ir vėlesnius SGP PAN tomus Krokuvoje, atsirado prielaidos šiuolaikinės dialektologijos ir etnolingvistikos dalyko, prielaidų ir tyrimo metodų metamokslinei refleksijai.
- Zadania **dialektologii** Marian Kucala, wybitny uczony krakowski, uczeń Kazimierza Nitscha, twórcy tej dyscypliny w Polsce, określił krótko (w EJP 1999):

Dialektologijos uždavinius trumpai apibrėžė (1999 m. EJP) Marianas Kucala, žymus Krokuvos mokslininkas, šios disciplinos Lenkijoje pradininko Kazimierzo Nitscho mokinys:

„Dialektologia zajmuje się geograficznym zróżnicowaniem języka, a więc badaniem i naukowym opisem dialektów i gwar, tj. mowy ludności wiejskiej”.

"Dialektologija nagrinėja geografinį kalbos kitimą, o tai reiškia: tyrinėti bei moksliskai aprašyti tarmes ir dialektus, t. y. kaimo gyventojų kalbą".

W sformułowaniu kluczowe znaczenie ma formuła „**zróżnicowanie geograficzne**”, zarówno ze względu na akcent stawiany na „**różnice**”, jak i na „**geografię**”.

Šioje formuluotėje labai svarbi "**geografinė įvairovė**", nes pabrėžiami "**skirtumai**" ir "**geografija**".

Dialektologia polska rodziła się w sytuacji wyrazistych podwójnych różnic:

- (a) społecznych, kiedy to inteligencja okazała zainteresowanie ludowi,
- (b) różnic regionalnych, geograficznych.

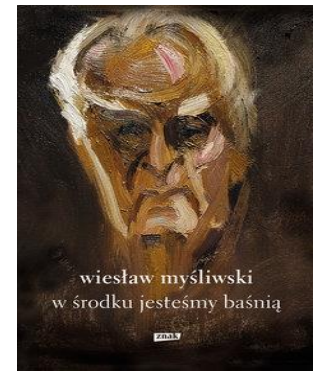
Lenkų dialektologija gimė esant ryškiems dvigubiems skirtumams:

- a) socialiniai, kai inteligentija domėjosi žmonėmis,
- b) regioniniai ir geografiniai skirtumai.

Różnice społeczne sytuowały gwary ludowe („mowę chłopską”) w relacji do polszczyzny „kulturalnej”, „literackiej”, określanej ostatecznie jako „ogólnonarodowa” czy krócej – „ogólna” **różnice geograficzne** – w relacji jednych gwar (dialektów).

Socialiniai skirtumai priešpatatė liaudies tarmes ("valstiečių kalbą") "kultūrinei", "literatūrinei" lenkų kalbai, galiausiai apibūdinami kaip "visaliaudinė" arba, trumpiau, "bendrioji"; geografinius skirtumus - vienos tarmės (tarmių) atžvilgiu.

- **Koncepcja dialektologii dyferencjalnej** nastawionej na rejestrację cech różniących gwary i polszczyznę ogólną dość szybko zderzyła się z **koncepcją opisu integralnego**, systemowego, pełnego i miarę rozwoju dyscypliny dialektologów rozszerzali opisy na cały zasób form i słów obecnych w mowie mieszkańców wsi (Przykładem *Słownik gwar Domaniewka* M. Szymczaka).
- Diferencinės dialektologijos koncepcija, orientuota į tarmes ir bendrinę lenkų kalbą skiriančių požymių registravimą, gana greitai susikirto su vientiso, sisteminio, išsamaus aprašymo koncepcija, ir, disciplinai vystantis, dialektologai išplėtė savo aprašymus, apimdami visą kaimo gyventojų kalboje esančių formų ir žodžių spektrą (pavyzdys - M. Szymczako *Domaniewko tarmių žodynas*).
- Równocześnie głębokie zmiany społeczne, jakie zaszły na wsi polskiej, prowadziły nieuchronnie do zacierania różnic społeczno-językowych, integracji gwar i polszczyzny ogólnej, w najlepszym razie do „przełączania kodów”.
- Tuo pat metu Lenkijos kaime vykstantys gilūs socialiniai pokyčiai neišvengiamai lėmė sociolingvistinių skirtumų nykimą, tarmių ir bendrinės lenkų kalbos integraciją arba, geriausiu atveju, "kodų kaitą".
- Językoznawcy wolą obecnie mówić o „języku wsi” (zob. J. Kaś, H. Kurek, *Język wsi*, w: *Najnowsze dzieje języków słowiańskich. Język polski* red. S. Gajda, Opole 2001, s. 440-459; podobnie Ożóg 2004: 221), niż o współczesnych gwarach ludowych.
- Kalbininkai šiandien mieliau kalba apie "kaimo kalbą" (žr. J. Kaś, H. Kurek, *Język wsi*, in: *Najnowsze dzieje języków słowiańskich. Język polski* ed. S. Gajda, Opole 2001, p. 440-459; panašiai ir Ożóg 2004: 221), nei kalba apie šiuolaikines liaudies tarmes.

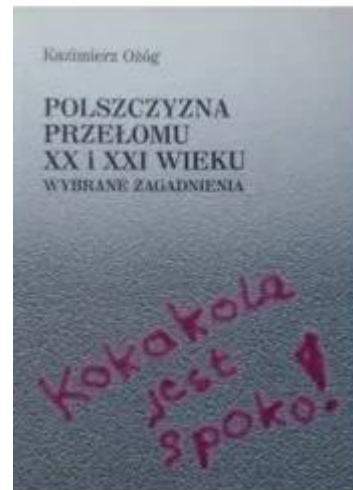
Badacze kultury narodowej, publicyści pisarze sygnalizowali równocześnie:

- „kres kultury chłopskiej”
- Tuo pačiu metu signalizavo nacionalinės kultūros tyrinėtojai, publicistai rašytojai: "valstiečių kultūros pabaiga".

(W. Myśliwski, „*Twórczość*”, kwiecień 2004; „*Gazeta Wyborcza*”, maj 2004), przedruk: <https://pismofolkowe.pl/artykul/kres-kultury-chlopskiej-2514>

- zanik kategorii „ludu” i gwar, ogólnie mówiąc „kryzys identyfikacji” (K. Ożóg, *Polszczyzna przełomu XX i XXI wieku*, Rzeszów 2004, s. 218).

"tautos" kategorijos ir tarmių išnykimas, apskritai "identifikacijos krizė".

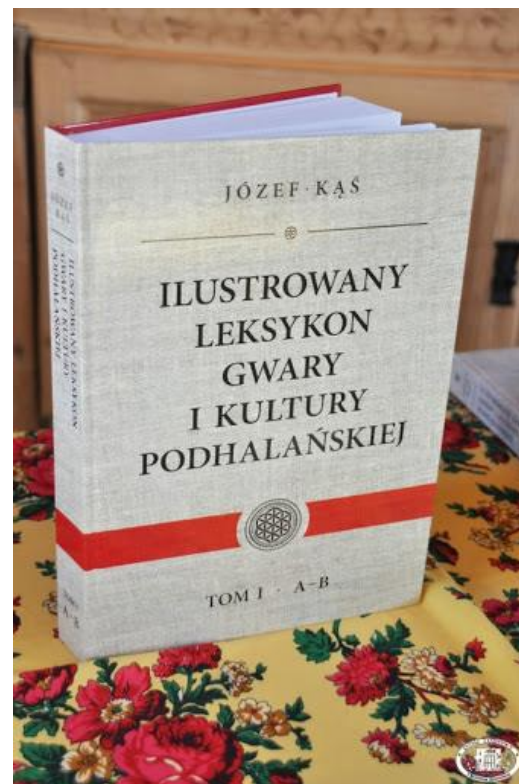
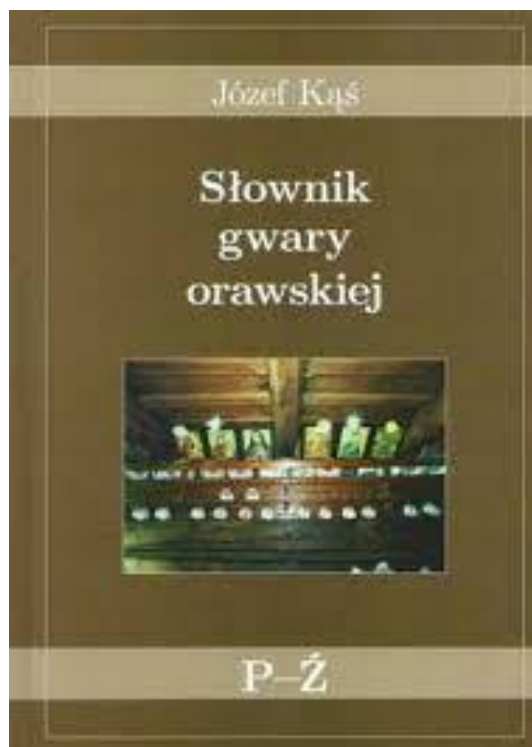
Inaczej było z dialektologią nastawioną na różnice regionalne, która przeciwnie – uległa wzmocnieniu poprzez podjęcie pewnych postulatów i koncepcji socjolingwistycznych i etnolingwistycznych. Temu programowi badań dialektologicznych sprzyja rosnący w siłę nowy „europejski” regionalizm („małe ojczyzny”).

Kitaip buvo su dialektologija, orientuota į regioninius skirtumus, kuri, priešingai, buvo sustiprinta perimant tam tikrus sociolingvistinius ir etnolingvistinius postulatus ir sąvokas. Šią dialektologinių tyrimų programą skatina stiprėjantis naujasis "europinis" regionalizmas ("mažosios tėvynės").

Przykładem dialektologicznego „pełnego słownika gwary konkretnego regionu” są słowniki

Dialektologinio "išsamaus tam tikro regiono tarmių žodyno" pavyzdys yra žodynai:

Józefa Kaśia *Słownik gwar orawskiej* (2003, wyd. II w Krakowie 2011) oraz *Ilustrowany leksykon gwary i kultury podhalańskiej* (t. I Bukowina Tatrzańska – Nowy Sącz 2015)

- **Etnolingwistyka** (w jej wersji praktykowanej w Polsce) ma zakres zainteresowań szerszy: korzysta z danych gromadzonych przez dialektologów, ale też z zapisów folklorystów i etnografów, łączy zainteresowanie formami i słowami ludowymi bez ograniczania się do elementów „dyferencjalnych” (zarówno w sensie społecznym, systemowym, jak regionalnym), rozszerza pole badawcze na teksty, gatunki i style, a także na wierzenia i praktyki (dane „przyjęzykowe”); zmierza do poznania obrazu świata utrwalonego w języku i kulturze danej społeczności, ostatecznie do poznania mentalności ludzi, nosicieli języka i kultury. Jest lingwistyką antropologiczną. Jej fundamentalnym postulatem jest rekonstrukcja podmiotowa, tzn. odtworzenie takiej konceptualizacji świata, jaką wypracowała dana wspólnota. (Bartmiński 2002, t. 8, szp. 380).

- **Etnolingvistika** (Lenkijoje praktikuojama jos versija) turi platesnį interesų lauką: ji naudojami ne tik dialektologų, bet ir folkloristų bei etnografų surinktais duomenimis; jame domimasi liaudies formomis ir žodžiais, neapsiribojant "diferenciniais" elementais (tiek socialine, tiek sisteme, tiek regionine prasme); tyrimo laukas išplečiamas į tekstus, žanrus ir stilius, taip pat į tikėjimus ir papročius („priekalbiniai" duomenys); siekiama pažinti konkrečios bendruomenės kalboje ir kultūroje užfiksuotą pasaulio vaizdą, galiausiai sužinoti apie žmonių, kalbos ir kultūros nešėjų, mentalitetą. Tai antropologinė lingvistika. Jos pagrindinis postulatas yra subjekto įsivaizdavimų rekonstrukcija, t. y. tokios pasaulio sampratos, kurią sukūrė tam tikra bendruomenė. (Bartmiński 2002, t. 8, p. 380).

Etnolingwistyka zajmuje się – zgodnie z rozumieniem przyjętym w kręgu lubelskiego rocznika pod tym tytułem – badaniem nie tylko języka ludowego (gwar, dialektów w relacji do kultury ludowej), lecz także języka ogólnonarodowego („literackiego”) w jego relacji do kultury narodowej (Zob. „Etnolingwistyka. Problemy Języka i Kultury” t. 1-25, Lublin 1988-2013).

Etnolingvistika tiria, pagal Lubline leidžiamo žurnalo nuostatus, ne tik liaudies kalbą (tarmes, tarmes santykių su liaudies kultūra), bet ir nacionalinę/bendrinę („literatūrinę“) kalbą santykių su nacionaline kultūra (žr. "Etnolinguistyka. Problemy Języka i Kultury", t. 1-25, Lublin 1988-2013).

- Dla obu dyscyplin lingwistycznych reprezentatywnymi formami wypowiedzi (opracowań) są słowniki. Różnią się jednak zawartością, metodą, ukierunkowaniem – odpowiednio do zasygnalizowanych celów obu dyscyplin.
- Porównam 2 artykuły hasłowe w każdym ze słowników.
- Abiejose kalbotyros disciplinose žodynai yra reprezentatyvios išraiškos formos. Tačiau jie skiriasi savo turiniu, metodu, paskirtimi - pagal abiejų disciplinų tikslus.
- Palyginsiu po 2 kiekvieno žodyno antraštinius žodžius.

Porównanie obu słowników obejmie następujące kwestie szczegółowe:

Lyginant šiuos du žodynus bus aptarti šie konkretūs klausimai:

1. typ podejścia (od wyrazu do znaczenia czy od znaczenia do wyrazu)
2. podejście do opisywanego zasobu jednostek
3. cele słownika
4. jednostkę opisu
5. sposób budowania definicji i typ definicji
6. budowę artykułu hasłowego
7. zasięg opisywanego materiału
8. typ powoływanych danych

1. aprašymo tipas (nuo žodžio prie reikšmės arba nuo reikšmės prie žodžio)
2. aprašomų vienetų kiekio pasirinkimas
3. žodyno paskirtis
4. aprašymo vienetas
5. definicijos sudarymo metodas ir jos tipas
6. žodyninio straipsnio struktūra
7. aprašytos medžiagos spektras
8. naudojamų duomenų tipas

6. 'nożyk *garncarski*': Nożyk [...] nosił nazwę „błonka” [...] Służył on do wygładzania wewnętrznej strony naczyń, głównie misek *Studziany Las suw Lud LII 226*.

7. 'listewka w korytku cierlicy (tj. przyrządu do oczyszczania lnu z paździerzy)': Tęsy desculecki f ćerlicy to błonki *Sokółki olec Fal I 25*; *Krasnopol suw jw*; *Ostródz jw*; *Mr jw*; *Wr jw*.

8. 'cienkie, wąskie deseczki oddzielające parzyste i nieparzyste nitki osnowy w warsztacie tkackim': *Zach i Pn Fal I 25*.

9. 'preł ze sznurkiem zakładany w nawój do osnowy w warsztacie tkackim': *Zieleniewo kotob [Jodańce, Wilno ZSRR] jw*; *Zach i Pn jw*. WW

Błonny zob. **BŁĘDNY**

BŁONOWATY 'w rodzaju chmury, podobny do chmury': *Blõnõvãti Stup LSW I 54*. WW

BŁONOWITY *Forma*: Rodz n *byanovíte Zarzece ciész*.

Znaczenie: 'żyłasty, pełen ścięgien, błon i żył': *Byanovíte mąso jw*. WW

BŁONOWY 1. 'pokryty chmurami; zachmurzony': *Blõnové nébo Wej S I 43*; *Stup LSW I 54*.

2. 'pstrokaty': *Blõnovã krova Wej S I 43*. WW

BŁONÓWKA 'krowa pstrokata': *Blõnyuvka Jastarnia wej S I 43*. WW

BŁOŃ, BŁONIA *z Formy*: *Błõń Litwa [ZSRR] K I 92*; ~ *D lp blonie*, *B lp bloniã Targowisko boch ME II 179*; ~ *Ms lp bloni Oles Rog 18*; ok *Hrubieszowa Gluz 461*; ok *Zamościa jw*.

Znaczenie: 'pole porośnięte trawą, łąka': Kto się spóźni, musi już sam „gnać” swą gadzine do pastérza na błoniã [...] po siódmej wieczorem „ozpusć” [...] „gadzine do chałupy z błonie” *Targowisko boch ME II 179*; Widzieliśmy go w mieście na bloni, Roznoszą go kruki, wrony [*pśn*] *Oles Rog 18*; ok *Hrubieszowa Gluz 461*; ok *Zamościa jw*; *Litwa [ZSRR] K I 92*. WW

Błoszcza zob. **PŁOSZCZKA**

Błoszczyca zob. **PŁOSZCZYCA**

I. BŁOTA *z 'ziemia rozmokła, two-*

rząca gęstą, lepłą masę; błoto': F tej błóce ok *Sejn suw PKJP II 2 s 91*. WW

II. Błota zob. **BŁOTO**

BŁOTECZKO *pieszcz 'błoto*': Przed ślubym synek mówi do dziolchy: — Dziwej sie, złoteczko, przed tobóm błoteczko! [*rym*] ok *Karwiny [Cieszyn Czst] OndrProza 29*. WW

Błotka zob. **PŁOTKA**

BŁOTKO *Forma*: *Błõtko Czczewo kar LPW I 42*.

Znaczenia: 1. 'zdr od błoto w zn F': Na pudruskay luże urobili na glińe na gurce take żotke byotko, że pşyżż nie byo można *Kramsk koniń*; *Domaniewek łącz PJPAN XXXIII 40*; *Byczki skier RLTN XX 242*; ~ *pieszcz 'błoto*': Zaro po ślubie [*mąż mówi do żony*]: — Dziwej sie, złotko, że tuki błotko! [*rym*] ok *Karwiny [Cieszyn Czst] OndrProza 29*; *Ńe fyxué złotko v błotko [rym] Brudzewice opocz*.

2. 'teren podmokły, bagno, trzęsawisko (też zdr)': Teren błotnisty nazywają błotkiem *Białydwór grudz MPTL XVII 302*; Wieleż to w Kołtoniewie ciotuchów spaléli i w błotku potopsieli *Koc SWes 54*; *Vilk są puřas, a jewo zarw vovlék z tãwwo błotka [zdr] Rumia wej LPW I 41*; *Wœen tã mješko za błotkę [zdr] Kasz śr Ram 9*; [*zdr*] *Czczewo kar LPW I 42*.

3. 'mały staw, sadzawka': F tim našim byotku reyxocú żabi *Pięćmorgi świec*; V našim błotku są karusë *Kasz S I 44*; Spõnż gąsi z byotka *Podróźna złotow*; *Koc SKoc I 28-9*; *Lendy chojn*; *Trzebuń kościer*; *Ugoszcz byt*.

4. 'łączka otaczająca stawek': Paše gąsi na byotku *Podróźna złotow*; Łączki ze stojącą pośrodku wodą nazywają się [...] błotkami *Turowo ploc Wista XV 373*.

Geografia: Zn 2., 3. i 4. na Pomorzu.

WW

BŁOTNI 1. 'błotnisty': *Błõtña łonka Roźdżatów chłm*.

2. 'plytki': *Błõtña voda Posadów tom-lub MAGP XI s 95 i rp*. WW

BŁOTNIA 'duże błoto': *Błõtña Ra-*

chanie tom-lub PJPAN LXXIX 58.

WW

BŁOTNIAK 'osłona nad kołem pojazdu chroniąca przed błotem': Błotniaki Łukowa bił PJPAN LXV m 23; Gutów luk jw.

WW

BŁOTNICA 1. często w lm 'osłona nad kołem pojazdu chroniąca przed błotem': Błotnica Stawatyce wód; Szerzyny jas PJPAN LXV m 23 s 39; Stubienko przem jw; Kocudza bił jw; Gutów luk jw; Brzozowica M radz-podl jw; Drogiszka mław AGM III m 113 s 54; Kadzidło ostrol; Biskupin żniń PJPAN LXV m 23 s 39; Krusza Duchowna inow jw.

2. 'roślina — mącznica lekarska (Arctostaphylos uva-ursi)': Błotnica [spora] Kar zach S I 44.

WW

BŁOTNICZKA 'mieszkanca osady wśród błot': Błotniczka Kasz LKasz 19.

WW

BŁOTNIK 1. często w lm 'osłona nad kołem pojazdu chroniąca przed błotem': Błotniki sům p̄ši aŭce Puńców ciesz; P̄sy bryckaj sō błotniki Poręby Majdańskie czē w Majdan kolb; Īa-stuknoł roverem f-słupek, ale tylko błotnik sk̄syvílo Huszcza biał-podl; Błotniki buŷy, żeby śe nie uoćaskou błotym Granowo n-tom; Jankowice Ryb ryb; Strzybnica tar-gór; Starczyków zqb-śl PJPAN LXV m 23 s 39; Zembrzyce wad jw; Kotaczyce jas; Jaźwiny dęb PJPAN LXV m 23 s 39; Żdżanne kras jw; Chełmo radomsk RLTN XX 242; Karczemiska puław jw; Domaniewek łecz PJPAN XXXIII 40; Uchacze gar; Miłkowice-Mački siem; Przedświt os-maz PJPAN LXV m 23 s 39; Łączyn ostrol jw; Dalny Las aug jw; Złotniki kal; [now] Kramsk koniń; Dąbrówka Leśna ob PJPAN LXV m 23 s 39; Podróżna złotow; Jeleń tez.

2. 'gwóźdź do zatykania osi, aby koła nie spadały': Błotniki N-tar RWF X 271.

3. 'odmiana soli kamiennej': Górnicy od dawna odróżniali trzy odmiany soli [...] 1) soli zielonój, która jest szarą, wielkoziarnistą i gdy dużo ma w sobie iłu zwaną błotnikiem Wieliczka krak Krak I 54-5.

4. 'ryba — piskorz (Misgurnus fossilis)': Żarnowiec wej S I 44.

5. 'jakiś ptak': Cə to bələ drozdə, cə bələ błotniki Kościer LPW I 41.

6. 'mieszkaniec osady wśród błot': Kasz LKasz 19.

7. 'w wierzeniach ludowych zły duch, sprowadzający ludzi na manowce': Šed rāz mŷocno uŷpiti ɣłop [...] ji ni mōg nalezc droži dodōm. Te są nalēz kuole nēguū błotnik ji šed vpřōdk ji muū svēcił latarŷm ji uelēł: Tū je droga dodōm. Ji ŷon gue zlaprovaził na błota Sierakowice kar S I 44.

Geografia: W zn 1. nie występuje na Kasz, Śl opol i w Polsce cen. Por. PJPAN LXV m 23.

WW

BŁOTNISTY 1. 'pokryty błotem, pełen błota': Błotnistou drūga Góra Św Anny strzel-opol OlW 14; Jędrysek lubl; Gielczew kras; Borzęcin D prusz MAGP XI s 16; Kamieńczyk os-maz jw; Szydłowo mław; Podróżna złotow; Łąg chojn; Kasz S I 243; N Troki [Wilno ZSRR] MAGP XI s 16.

2. 'podmokły, grząski, bagnisty': Błotnisto zeńa Kętrzyno wej; Łōka błotnistā St Bazanów gar; Turbia tarnob RLTN XX 242; Wiszniów hrub; Ruski Bród koniec RLTN XX 242.

WW

BŁOTNO 'przystół od błotny': Błotno ok Wielenia czar SO XIV 56.

WW

BŁOTNY 1. 'pokryty błotem, pełen błota': Błotny goścýńec Krzczonów lub; Błotny bżyk Woźniki sier; Podgrabie boch; Szydłowo mław; Janki Młode ostrol.

2. 'żyjący, rosnący w błotnistych stawach, na terenach podmokłych, bagnistych': Karaś jēs ryba błotno Jastrzebia rad RLTN XX 243; Rłaki pševlažně na błotnyɣ [wodach] Trzęśniew kols PKFP XVIII 3 s 46; Ptōstwe błotnē Kasz śr Ram 9; Błotnā trāva Kasz S I 44; Lībiszów opocz RLTN XX 243; Goręczyno kar LPW I 41; Strzelno wej jw; Słup LSW I 56.

Zob. JASKÓŁKA, KLEWER, ŚWIECZKA

WW

BŁOTO 1. 'ziemia rozmokła, tworząca gęstą, lepłą masę (też na butach, ubraniu)':

Ĭag dešč pada, to je bŭoto na droze i na polu *Szt Wieś szt GMalb II 18-9*; Po błoce nie pojeże roverem *Gielczew kras*; że to są tak uosvinił błota? *Kasz LPW I 41*; Tag ni možeš is duo kuoščoŭa, tuo bŭoto čeba ščyścić *Zakrzewo rawic*; Pršiniŭz moŭ bŭota na bŭtax, bo paze *Puńców ciesz*; oggw.

2. 'teren podmokły, grząski, bagnisty':
a. 'trzęsawisko, bagno, moczary często ze stojącą wodą, zarosnięte szuwarami, trzcina': Można się zacząć f tym błoce *Gielczew kras*; Tam to muśiś přez błoto iic *Kasz LPW I 41*; Zajęł f take błoto *Jacnia zam*; *Pudłów [Cieszyn Czsl] PIJP I s 52*; *Hanusek tar-gór MAGP XI m 517 s 59*; *Grabczak opol jw s 57*; *Gościeradów kraś RLTN XX 243*; *Bolmin kiel MAGP XI m 517*; *Stanisławice kozien jw*; *Libiszów opocz RLTN XX 243*; *Chabielice p-tryb MAGP XI m 517 s 59*; *Żdzary tuk jw*; *Kondrajec Pański sierp jw*; *Janki Młode ostroł jw*; *Dobrzyniewo D białos*; *Kwiatków os-wp MAGP XI m 517 s 57*; *Koc SKoc I 28*; *Stup LSW I 56*; *Rogów [Poniewież ZSRR] MAGP XI m 517*; *N Troki [Wilno ZSRR] jw*;
b. 'torfowisko, podmokła łąka': Ten woe přépělnie běl v błoce a klód modą ['szlam, błoto, mokry torf'] na wóz *Kasz śr Ram 292*; Ni ma go v dumu, bo na bŭota pojeχou po torfe *Domaniewek łącz PJPAN XXXIII 40*; Mě praŭe bělē v błoce i torf robilē *Kasz S I 44*; Paše kuoŭvŭ na bŭoŭlce *Podróżna złotow*; *Morzewo chodz*; ~ 'miejsce po wykopanym torfie': *Domaniewek łącz PJPAN XXXIII 40*; *Koc SKoc I 28*; *Kasz S I 44*.

3. 'staw, sadzawka, jeziorko': Gaśi puŭvajiō na bŭoŭlce *Podróżna złotow*; V tim błoce ni ma rīb *Kasz LPW I 41*; *Podniešno sied*; *Olszyny chojn*; ~ 'kałuża': *Orzetek sep-kraj AJK IV m 198*; *Płazowo tuch jw*; *Jezewo świec jw*; [sporad] *Konarzyńskie chojn jw s 209*; [sporad] *Pomieczynońska Huta kar jw*.

4. 'czarna, urodzajna ziemia': Na bŭoće saŭim kartofle, rŭnkel, ale to sŭ jeno maŭe kavaŭki *Piećmorgi świec*.

5. 'torf': **a.** 'wysuszony, używany jako ściółka dla bydła': *Žaŭa dŭvni ścělyŭ kuoŭvŭ bŭoŭtam Podróżna złotow*; **b.** 'wymieszany z wodą, przygotowany do kładzenia w formę': *Ĭaśu byŭe bŭoto uurobŭou, Xeńu byŭe pŭy formie, a io byde tockom voziŭ, to byŭe robota ŭa Domaniewek łącz PJPAN XXXIII 40*. **Blota blp** 'teren podmokły, grząski, bagnisty, często porośnięty trawą; trzęsawisko, bagno': Dobże, ze vly f te błota nie vjeχali, tam potopić się można *Huszcz biał-podł*; Na bŭotax niŭz nie urośne *Granowo n-tom*; Na pińskix bŭotax zubry byly *Stryj gar*; *Tomawa p-tryb RLTN XX 243*; *Gajewniki sier jw*; *Morzyszew koniń*; *Łowyń międzych*; *Podróżna złotow*; *Kasz S I 44*; ~ 'bajora na łące': *Turobowice raw-maz RLTN XX 243*.

Cygańskie błoto 'piasek na drodze': Piasek na drodze zowią w Chełmskiem [...] cygańskie błoto *Chłm Chłm I 88*. **Dziadowskie błoto** 'droga lub miejsce piaskowate': *Dziadowskie błoto ok Jezewa wys-maz PF IV 814*; *ok Myszyńca ostroł BHKM XI 286*.

Fraz: jak błota 'duŭo, wiele': *Ĭagoduf tera Ĭag bŭota Huszcza biał-podł*; ~ rozucać pieniądze v bŭoto 'wydawać lekko-myślnie pieniądze': *řucać piŭnŭe v bŭoto Trzciano szt GMalb II 2 s 22*; ~ walić jak kijem v bŭoto 'mówić wprost, bez ogródek': *Valēc jak kijem v bŭoto pog Kościer, Chojn i Byt S II 323*; ~ zmieszać, zrównać z błotem 'obmówić, oczernić': *Znęsać kogo z bŭotem Janki Młode ostroł*; *Z bŭotam mnie zrŭnou Lim*; *Adamowo mlaw gm Ratowo. WW*

Blotojszcze zob. BŁOTOWISZCZE

Blotojzna zob. BŁOTOWIZNA

BŁOTOWISZCZE *Forma*: Błotójszcze *Stup LPW I 41*.

Znaczenie: 'podmokły lub błotnisty, grząski teren; bagno, trzęsawisko': Také kvátu rostō na tim bŭotojšču v lese jw.

KW

BŁOTOWIZNA *Forma*: Błotójzna *Stup LPW I 41*.

Znaczenie: 'podmokły lub błotnisty, grząski teren; bagno, trzęsawisko': Na

W "*Słowniku stereotypów i symboli ludowych*" hasło *bloto* jest ujęte onomazjologicznie: informacje wprowadza się, wychodząc od przedmiotu i przechodząc do jego ustalonych charakterystyk, w tym także - jego nazw. Hasło *bloto* razem z podhasłem *blota* obejmuje w Słowniku 14 stron druku (I, 1, 1996, s. 446-460), i składa się - jak wszystkie hasła w tym Słowniku, z dwu zasadniczych części: dokumentacji i eksplikacji, połączonych odsyłaczami numerycznymi.

„*Liaudies stereotipų ir simbolių*“ žodyne įrašas *bala/purvas* imamas onomaziologiškai: informacija pateikiama pradėdant nuo objekto ir pereinant prie jo nustatytų savybių, įskaitant - pavadinimus. Žodyne (I, 1, 1996, p. 446-460) antraštinis žodis *bala/purvas* kartu su paantraštiniu žodžiu *pelkė* užima 14 puslapių ir, kaip ir visi šio žodyno antraštiniai žodžiai, susideda iš dviejų pagrindinių dalių: dokumentavimo ir aiškinimo, kurias jungia tarpusavi sujungtos numeruotos nuorodos.

BŁOTO/BALA

- **Wstęp. Eksplikacja:** Nazwy i rodzaje. Kolekcje i kompleksy. Opozycje. Pochodzenie. Wygląd i właściwości. Miary błota. Czynności i procesy. Obiekt. Lokalizacja. Błoto – miejscem zdarzeń (tłem zalotów, akcji miłosnej). Zastosowanie. Przepowiednie. Ekwiwalencje. Symbolika.
- **Dokumentacja:** Zagadki. Przysłowia. Przepowiednie. Zamówienia. Modlitewki. Kolędy. Pieśni gaikowe. Pieśni dożynkowe. Pieśni żartobliwe. Przemowy weselne. Pieśni weselne. Pieśni miłosne i zalotne. Pieśni społeczno-obyczajowe. Przyśpiewki. Ballady. Legendy ajiologiczne. Bajki. Podania. Opowieści wierzeniowe. Bibliografia.
- **Įvadas. Paaiškinimas/Eksplikacija:** pavadinimai ir tipai. Kolekcijos ir kompleksai. Opozicijos. Kilmė. Išvaizda ir savybės. Balos matavimas. Veikla ir procesai. Objektas. Vieta. Bala - įvykių vieta (pasimatymų, meilės veiksmų fonas). Taikymas. Prognozės. Ekvivalentai. Simbolika.
Dokumentacija/Šaltiniai: Mįslės. Patarlės. Pranašystės. Užkalbėjimai. Maldos. Kalėdinės giesmės. Darbo dainos. Juokų dainos. Vestuvių kalbos/oracijos. Vestuvinės dainos. Meilės ir flirto dainos. Socialinės ir apeiginės dainos. Priedainiai. Baladės. Atiologinės legendos. Pasakos. Tikėjimo istorijos. Bibliografija
- Lepka masa będąca połączeniem wody i ziemi, która powstaje po deszczu i tworzy kałużę, jest traktowana z obrzydzeniem i niechęcią jako nieużyteczna, bezwartościowa, brudna w sensie fizycznym i rytualnym. Jej przeciwieństwem jest cenne, piękne i czyste złoto. W sensie symbolicznym oznacza grzech, upadek moralny, rozpustę i upodlenie, oczernienie, obmowę i kłótnie.
- Klampi masė, kuri yra vandens ir žemės junginys, kuri susidaro po lietaus, traktuojama su pasibjaurėjimu ir pasipiktinimu kaip nenaudinga, bevertė, purvina fizine ir ritualine prasme. Jo priešingybė - brangus, gražus ir grynas auksas. Simboline prasme ji reiškia nuodėmę, moralinį nuosmukį, ištvirkimą ir pažeminimą, šmeižtą, apkalbas ir kivirčius.

- Dokumentację stanowią 53 standardowe motywy z ich wariantami tekstowymi poświadczonymi metryczkami, uporządkowane wedle gatunków mowy (zagadki, przysłowia, przepowiednie pogody i urodzaju, zamówienia, modlitewki, kolędy, pieśni, przemowy weselne, legendy ajiologiczne, bajki, podania i opowieści wierzeniowe).
- Dokumentaciją sudaro 53 standartiniai motyvai ir jų tekstiniai variantai, patvirtinti metrikomis, suskirstyti pagal kalbos žanrus (mįslės, patarlės, orų ir derliaus prognozės, priesakai, maldos, giesmės, dainos, vestuvių kalbos, atiologinės legendos, pasakos, legendos ir tikėjimų pasakojimai).

DOKUMENTACJA

ZAGADKI/MĮSLĖS

1 – *Ni ziemia, ni morze, chodźić po tym człowiek nie może.* (Błoto.) Folf Zag nr 18./*Nei žemė, nei jūra, žmogus čia vaikščioti negali.*

PRZYSŁOWIA/PATARLĖS

3 – **Diabeł mieszka/siedzi/suszy pieniądze w błocie i wciąga w błoto.**./*Velnias gyvena / sėdi / džiovina pinigų baloje ir velkasi juos į pelkę.*

c. *Czart pokaże złoto, a wciągnie w błoto. NKPP czart 9./ Velnias parodo auksą, o įtrauks į pelkę.*

5 – **Błoto jako znak ubóstwa/bezwartościowości/grzechu/ kontrastuje ze złotem, symbolem bogactwa/wartości/cnoty/** Bala - *skurdo, bevertiškumo ir nuodėmės ženklas - priešprieša auksui, turto, vertės ir dorybės simboliui.*

a. *Z błota nie zrobisz złota NKPP błoto 22; war.: Z wierzchu złoto, w środku błoto. NKPP złoto 32; Co jednemu jak złoto, to drugiemu jak błoto. NKPP złoto 4. / Iš balos/purvo nepagaminsi aukso.*

PRZEPOWIEDNIE/PRANAŠYSTĒS

11 A -

11 A – *Siej/rzucaj (owies/pszeniczkę/jarzyne) w błoto* [= mokrą ziemię wiosenną, majową] – *będzie złoto* [= urodzaj]. / *Pasėkite/įmeskite (avižas/kviečius/daržoves) į balą/purvą* [= drėgną pavasario, gegužės dirvą] - *bus aukso* [= derlingumo].

Kto rzuca w błoto, ten zbiera złoto. NKPP siać 39; tamże war.: *Siej pszeniczkę w błotko, a będziesz miał kiedy złotko; Jarzynę siej w błotko, będzie złotko; Złoto za błoto* [wyrażenie gospodarskie o deszczu] NKPP błoto 24; *Gdzie błoto, tam złoto.* NKPP błoto 4.

PIEŚNI DOŻYNKOWE/ DERLIAUS NUĖMIMO DAINOS

20A – *(Przede dworem/za stodołą) kaczkę w błocie/kaczeńka po błocie, pani/pan chodzi w złocie.* / *20A - (Priešais dvarą/už tvarto) antys baloje/purve, ponis/vyras vaikšto (turi) auksu.*

Przede dworę kaczkę w błocie, nasza jęmość w czernym złocie, plon niesemé, plon, naszemu jegomoscé, w dom! Biel Kasz nr 33A, war.: K 39 Pom 70, K 40 MazP 487, K 11 Poz 151, K 46 Ka-S 11, K 24 Maz 152, 204,205, K 20 Rad 129; ... *gęsi ...* K 3 Kuj 233; *U naszego pana kaczkę grzebią w błocie, nasza piękna pani chodzi w samym złocie.* Gaj Rozw 120; *Biała kaczeńka chodzi po błocie, a nasza pani chodzi we złocie.* K 28 Maz 116; *Za stodołą kaczkę w błocie, nasz jegomość chodzi w złocie.* K 23 Kal 112.

LEGENDY AJTIOLOGICZNE/ ATIOLOGINĒS LEGENDOS

46 A – Pan Jezus stwarza ptaszki z błota. / 46 A - Viešpats Jēzus sukuria paukšcius iš balos/purvo.

Gdy Pan Jezus był małym chłopczykiem, bawił się takusieńko jak i nasze dzieci, a więc szedł nad brzeg wody i tam rzucał kamykami na wodę albo bawił się błotem. Wreszcie spodobało mu się zrobić ptaszków z błota. Co ptaszynę małą ulepił, to jej chuchnął w dzióbek, a ptaszek ożył i uleciał w błękit wysoko. PSL 1957/1/4.

46 B – Pan Bóg stwarza Adama z gliny i błota./46 B - Viešpats Dievas sukuria Adomą iš molio ir purvo.

Pan Bóg stworzył Adama, ulepił go z gliny, z błota i postawił koło płota, żeby obsech. Etnl 1989 Bilg 149.

BAJKI/PASAKOS

47 – Diabeł pomaga chłopu wyjechać z błota w zamian za to, o czym nie wie./Velnias padeda valstiečiui išlipti iš balos/purvo mainais už tai, ko jis nežino.

Jadąc lasem, [pan] ugrzązł nazajutrz wśród drogi w bagnie i... wołał ratunku. Wtedy przyszedł do niego jakiś człowiek i obiecał go z błota wyprowadzić, jeżeli mu da za całe wynagrodzenie to, o czym nie wie, że ma w domu [tj. nowo narodzonego syna]. ... Co gdy było zrobione [podpisane krwią], z jego pomocą podróżny z bagna wyjechał. K 8 Krak 122. War.: K 14 Poz 203, podob. motyw zob. Grodz Łęcz 29, K 8 Krak 167, ZWAK 1881/190, Slim GŚląsk 29, podob. Jaz Spis 210, Wisła 1901/713, Krz PBL nr 756B, 8251.

PODANIA/PADAVIMAI

49 – *Podróżny pewien przejeżdżając przez błotnistą i leśną okolicę, zagrzął w błocie głęboko. Bojąc się, aby mnogie wilki owych kniejów nie rozszarpały, westchnął do patrona swego mówiąc: „wyrwiéj mnie święty Franciszku!” – Wyrwany i ocalony z niebezpieczeństwa, później tu kaplicę drewnianą postawił. K 10 Poz 13.*

50 – **Twardowski każe diabłom usypać groblę z maku./Twardovskis liepia velniams sukrauti aguonų pylimą.**

Dawnemi czasy nie było tam [pod Kostrzynem] na błotach żadnej drogi. Przyjechał raz do karczmy Wygodny pan jakiś... Gościnnie powiada, że tu przez błota nie ma wcale drogi, ale Twardowski... zagwizdnął tylko na biesów i rozkazał im co tchu przez te błota sypać groblę z maku. K 15 Poz 166; podob. o grobli, którą sypały (nosząc ziemię w sakwach) diabły na rozkaz Twardowskiego K 9 Poz 30.

→ BAGNO, BŁOTA, JEZIORO, KAŁUŻA, MORZE, ZIEMIA.

→ PELKĖ, DUMBLAS/RAISTAS, EŽERAS, JŪRA, ŽEMĖ.

Eksplikacija – opracowana wedle założeń definicji kognitywnej, obejmuje uporządkowane w odpowiednie – ułożone po sobie w nieprzypadkowy sposób – w rubryki (podkategorie, fasety):

Eksplikacija - parengta pagal kognityvinės definicijos principus, ją sudaro rubrikos (subkategorijos, fasetės), išdėstytos neatsitiktine tvarka:

- **Nazwy** przedmiotu z uwzględnieniem synonimów (*bloto, kał, bełch, ciapa; bagno, bajoro, mokradło, trzęsawisko, mlaka* i in.);
- **Derywaty** (kasz. *blotnik* 'zły duch sprowadzający ludzi na manowce'; oraz nazwy ptaków i zwierząt zamieszkujących tereny błotniste: *blotniak* 'ptak drapieżny z rodziny sokołów', błotniarka 'gatunek ślimaka, nieruch, Limnaca' i in.).
- **Rodzaje błota** (*muł, reda, stawarka*).
- **Kolekcje** typu *bloto i deszcz, bloto i noc; błota i lasy, błota i piaski* (np. w przysł. *Szlachcic podlaski ma błota i piaski*); opozycje typu *bloto : złoto*;
- **Pochodzenie czegoś z błota** (Adam ulepiony z błota przez Boga) i pochodzenie **błota z czegoś** (z wody deszczowej i ziemi);
- **Cechy**: *brudne, lepkie, gęste; grząskie*, nieprzebyte, niedostępne dla człowieka, okropne;
- **Dalyką pavadinimai**, įskaitant sinonimus (*purvas, išmatos; pelkė* ir kt.);
- **Išvestiniai žodžiai** (kaš. *blotnik/baloje gyvenantis/raistinis* 'piktoji dvasia, vedanti žmones iš kelio'; ir *dumblinose vietovėse gyvenančių paukščių ir gyvūnų pavadinimai*: *dumblininkas* 'plėšrusis paukštis iš sakalų šeimos', *dumblininkas* 'sraigių rūšis, nejudrusis, Limnaca' ir kt.).
- **Purvo tipai** (čia tarminiai, negaliu išversti).
- **Kolekcijos**, pavyzdžiui, *purvas ir lietus, purvas ir naktis; purvas ir miškai, purvas ir smėlis* (pvz., patarlėje *Palėsio bajoras yra purvas ir smėlis*); opozicijos, pavyzdžiui, *purvas : auksas*;
- **Kažkas kilęs iš purvo** (Adomas Dievo sutvertas iš purvo) ir *purvas kilęs iš kažko* (iš lietaus, vandens ir žemės);
- **Savybės**: *purvinas, lipnus, tirštas, šlapdriba, nepravažiuojamas, neprieinamas žmogui, baisus*;

Miary: *garść, kupa, po kolana, po pas;*

Typowe **zdarzenia:** *lepi się; rozciągają się;*

Błoto jako **obiekt:** wysycha na wietrze, jest osuszane;

Lokalizacja: *na drodze, w piekle;* błoto/błota jest/są miejscem lokalizacji: *w błocie* stereotypowo *tarza się świnia* i pijak, *na błotach rośnie trzcina*, żyją żaby, węże, ryby *błotniki*, brodzi bocian, w opowieściach wierzeniowych błota są stale przedstawiane jako siedlisko złych duchów i demonów, diabłów: Boruty i Rokity, duchów zmarłych; błota kryją skarby; w pieśniach ludowych są stale miejscem niebezpiecznych zdarzeń, śmierci i zbrodni; błota są przeszkodą w poruszaniu się, przeprawa przez błota jest możliwa tylko dzięki grobli;

Wykorzystanie w medycynie ludowej błoto służy do leczenia oparzeń ciała i zabiegów magicznych;

Ekwiwalencja. Błoto jest traktowane jako bezwartościowe, w praktykach *wybijania żuru* funkcjonuje wymiennie z gliną, popiołem, gnojem;

Symbolika. Błoto jest symbolem brudu fizycznego i moralnego; w senniku - zapowiada chorobę i kłótnię; błota są podobne do labiryntu, w którym można zabłądzić, przypominają potwora pożerającego ludzi.

Matmenys: sauja, kupeta, iki kelių, iki juosmens;

Tipiški atvejai: tampa lipnus; išsitempia;

Purvas kaip objektas: džiūsta nuo vėjo; nusausinamas;

Vieta (kur būna): kelyje, pragare;

Purvas (-ai) yra vieta: kiaulė ir girtuoklis stereotipiškai voliojasi purve, purvuose auga nendrės, gyvena varlės, gyvatės, purvo žuvis, braido eršketas, tikėjimo pasakojimuose purvas nuolat vaizduojamas kaip piktųjų dvasių ir demonų, velnių buveinė: Boruta ir Rokita - mirusiųjų dvasios; purvynai slepia lobius; liaudies dainose jie nuolat yra pavojingų įvykių, mirčių ir nusikaltimų vieta; purvynai yra kliūtis judėjimui, per juos pereiti galima tik per tiltą;

Panaudojimas: Liaudies medicinoje purvas naudojamas kūno nudegimams gydyti ir stebuklingoms procedūroms;

Ekvivalentiškumas. Purvas traktuojamas kaip bevertis, papročiuose jis naudojamas pakaitomis su moliu, pelenais, mėšlu;

Simbolika. Purvas yra fizinio ir moralinio nešvarumo simbolis; sapnuojančiajam jis pranašauja ligas ir ginčus; purvas panašus į labirintą, kuriame galima pasiklysti, primena žmogų ryjančią pabaisą.

BŁOTA/PELKĖS/DUMBLAS

Wstęp. Eksplicacja: Nazwy. Kolekcje i kompleksy. Opozycje. Powstanie. Wygląd i właściwości. Czynności. Obiekt. Lokalizacja. Co rośnie/kto mieszka na błotach? Błota – siedliskiem złych duchów przez błota. Wykorzystanie. Przepowiednie. Ekwiwalencje. Symbolika.

Dokumentacja: → błoto. **Bibliografia.**

Įvadas. Paaiškinimas/Eksplicacija: Vardai. Kolekcijos ir kompleksai. Opozicijos. Genezė. Išvaizda ir savybės. Veikla. Objektas. Vieta. Kas auga ir kas gyvena dumblynuose? Pelkės - piktųjų dvasių slėpimas purve. Naudojimas. Pranašystės. Ekvivalentai. Simbolika.

Dokumentacja: purvas. **Bibliografija.**

Grząski teren, gdzie jest mokra, nasiąknięta wodą ziemia, ma typowe cechy przedmiotów i miejsc medialnych. Jest siedliskiem złych duchów i demonów, miejscem niebezpiecznych zdarzeń i śmierci. Zgodnie z podaniami, w błotach przepadły ukarane przez Boga za grzechy lub „zaklęte” przez kogoś miasta i wsie. Ten rodzaj błota, na którym ludzie gubią drogę i tracą życie przypomina manowce i żarłocznego potwora.

Vandens permirkusiai žemei būdingi medijų objektų ir vietų bruožai. Jame gyvena piktosios dvasios ir demonai, tai pavojingų įvykių ir mirties vieta. Pasak legendų, dumblynuose pasiklydo miestai ir kaimai, kuriuos Dievas nubaudė už nuodėmes arba kuriuos kažkas "prakeikė". Toks dumblas, kuriame žmonės pasiklysta ir praranda gyvybę, primena paklydėlį ir įkyrią pabaisą.

DOKUMENTACJA → BŁOTO/Bala

→ BAGNO, BŁOTO, JEZIORO, MOCZARY, MORZE, TRZĘSAWISKO, ZIEMIA.

→ PELKĖ, DUMBLAS/RAISTAS, EŽERAS, JŪRA, ŽEMĖ.

Podstawa porównania Palyginimo pagrindas	Słownik dialektologiczny Tarminis žodynas	Słownik etnolingwistyczny Etnolingvistinis žodynas
1. Typ podejścia (od wyrazu do znaczenia czy od znaczenia do wyrazu)/Aprašymo tipas (nuo žodžio prie reikšmės arba nuo reikšmės prie žodžio)	Podejście semazjologiczne (od wyrazu do znaczenia), słownik semazjologiczny/Semaziologinis požiūris (nuo žodžio iki reikšmės), semasiologinis žodynas	Podejście onomazjologiczne; słownik onomazjologiczny i ideograficzny/Onomaziologinis metodas; onomaziologinis ir ideografinis žodynas
2. Podejście do opisywanego zasobu jednostek/Kalbinių vienetų pasirinkimo tipas	podejście wybiórcze (dyferencjalne) – słownik rejestruje słownictwo różne względem ogólnego/atrankinis (diferencinis) metodas - žodyne aprašomas žodis, kuris skiriasi nuo bendrojo.	podejście całościowe (holistyczne, integralne)/holistinis požiūris (holistinis, integralus)
3. Cel słownika i jego przeznaczenie/Žodyno tikslas ir paskirtis	rejestracja słownictwa gwarowego (form i zasięgów geograficznych)/tarminės leksikos (formų ir geografinio paplitimo) registravimas.	rekonstrukcja ludowego obrazu świata i człowieka/atkurti liaudišką pasaulio ir žmogaus vaizdą.
4. Jednostka opisu/Aprašymo vienetas	słowo i jego znaczenie/žodis ir jo reikšmė	przedmiot mentalny (semantyczny korelat stojący między przedmiotem a jego nazwą)/mentalinis objektas (semantinis koreliatas, esantis tarp objekto ir jo pavadinimo)
5. Sposób budowania definicji i typ definicji/Definicijos sudarymo metodas ir definicijos tipas	definicje zobiektywizowane, budowane z punktu widzenia zewnętrznego badacza (realnoznaczeniowe, strukturalno-znaczeniowe, strukturalne, zakresowe, „odsyłaczowe”)/objektyvizuoti apibrėžimai sudaryti išorinio tyrėjo	definicje budowane z punktu widzenia nosiciela badanej kultury (tj. na zasadzie „rekonstrukcji wewnętrznej”); definicje kognitywne/apibrėžtys, sudarytos iš tiriamos kultūros nešėjo požiūrio taško (t. y. pagal "vidinės rekonstrukcijos" principą); kognityvinės apibrėžtys

Podstawa porównania Lyginimo pagrindas	Słownik dialektologiczny Tarminis žodynas	Słownik etnolingwistyczny Etnolingvistinis žodynas
<p>7. Geograficzny /terytorialny zasięg opisywanego materiału/Aprašytos medžiagos geografinė/teritorinė apimtis</p>	<p>Etniczny obszar Polski, z uwzględnieniem danych z Cieszyńskiego na terenie Czechosłowacji oraz z obszaru byłego Związku Radzieckiego, Rumunii, Węgier, Bośni/Lenkijos etninė teritorija, įskaitant duomenis iš Cieszyno miesto apylinkių ir buvusios Sovietų Sąjungos, Rumunijos, Vengrijos, Bosnijos ir Hercegovinos teritorijos.</p>	<p>Teren etnicznie polski oraz zapisy od Polaków zamieszkujących za granicą, w USA i na wschodzie. Informacja o geografii systematycznie wpisywana jest w metryki tekstów./Etniškai lenkiška teritorija ir užsienyje, JAV ir Rytuose gyvenančių lenkų įrašai. Informacija apie geografiją sistemingai įtraukiama į tekstų metriką.</p>
<p>8. Typ powoływanych danych/Duomenų tipas</p>	<p>Polski materiał XIX- i XX-wieczny, pełny zasób słownikowy gwar polskich. Preferowane są teksty potoczne, marginalnie uwzględniane dane z tekstów kliszowanych, artystycznych, głównie pieśni/XIX-XX a. lenkų kalbos medžiaga, išsamus lenkų kalbos tarmių žodyno šaltinis. Pirmenybė teikiama šnekamosios kalbos tekstams, į klišinių, meninių tekstų, daugiausia dainų, duomenis atsižvelgiama</p>	<p>Polski materiał XIX- i XX-wieczny, zapisy drukowane i własne materiały terenowe, teksty ludowe w całym bogactwie zróżnicowania gatunkowego i stylowego (w tym folklor słowny) oraz zapisy dotyczące wierzeń i praktyk/Lenkijos XIX-XX a. medžiaga, spausdinti dokumentai ir mūsų pačių surinkta lauko medžiaga, tautosakos tekstai su visa jų žanrų ir stilių įvairove (įskaitant žodinę</p>

Dziękuję za uwagę!